

MEDELLİN'DE AÇILAN YENİ HALK KÜTÜPHANESİ¹

Lâtin Amerika için kılavuz kütüphane

Özet

Bu yazımızda Medellin'de açılan kılavuz kütüphanenin faaliyetlerini tâyin eden bazı esaslar açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kütüphane Colombia hükûmetinin, il ve belediye teşkilâtlarının, Antioquia Üniversitesinin ve nihayet Milletlerarası Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı' (Unesco)'nın himayelerinde kurulmuştur. Unesco'nun gayesi, 1946 dan bu yana girişmiş olduğu terbiyevî, ilmî ve kültürel faaliyeti ile bütün dünyada uyanmış olan ümitlere cevap vermek ve Medellin kütüphanesi cinsinden bir kütüphanenin faaliyetini kolaylaştıran veya engelliyen durumları meydana çıkarmaktır. Koleksiyonların tertibi, bütçe, servislerin organizasyonu, yerler ve çalışma metotları tâyin edilerek Lâtin Amerika'nın diğer bölgelerinde de halk eğitimi için yeni merkezler ihdası yoluna gidilecektir.

Bilhassa çok iyi anlatmaya çalıştığımız şey, kütüphanenin, kitapların toplandığı bir depo rolü oynaması yerine, bulunduğu bölge sakinlerinin bütün müşküllerini halletmeye hazır, dinamik bir müessese olması lâzım geldiği, aynı zamanda, aktif ve tesirli metotlarla çalışan bu müessesenin, kendisine hizmet etmek isteyen ve günlük çalışmalarını ilgilendiren her çeşit mevzularda doğru ve objektif malûmat vermeye muktedir kimselerle daima münasebette olması lüzumudur.

Milletlerarası Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı'nın Kütüphane Mevzuunda Çalışması

24 Ekim 1954 de, Lâtin Amerika için kılavuz olan halk kütüphanesi Medellin (Colombia) de açıldı, Unesco genel başkanı M. Evans'ın başkanlık ettiği, Colombia hükûmetinin ileri gelenlerinin ve çevre halkının hazır bulunduğu açılış merasimi, temel eğitimde ve yetişkinlerin, eğitiminde, yani halkın kültür seviyesinin yüksel-

¹ Archives, Bibliothèques, Collections, Documentation. 1954 No. 15 "La Nouvelle Bibliothèque Publique de Medellin. Bibliothèque pilote pour L'Amérique Latine" den tercüme edilmiştir.

mesinde halk kütüphanelerinin oynadığı rol üzerinde yapılan tecrübe için sarfedilen iki senelik gayretlerin mes'ut neticesini gösterdi.

Medellin'de yapılan tecrübe sadece başka bir kütüphane daha açmayı hedef tutmuyor, aynı zamanda, Amerika'da kütüphanelerin inkişafını hızlandırmak için gayret sarfedenlerin ilham alabilecekleri bir model vermek gayesini güdüyor. Bu mevzuda Unesco tarafından tertiplenen etüdler gösteriyor ki, temel eğitim programının tatbikatı bitmiş olan köylerin bulunduğu bölgede orta ehemmiyette bir endüstri şehrinde kurulan kütüphane, okuma öğrenmeye gelen kimselerin şahsî ihtiyaçlarını tatmin etmelidir ve kültürel seviyelerinin, sosyal durumlarının inkişaf etmesi için, yetişkinlere olduğu gibi çocuklara da servislerini açmalıdır. Şehrin ve civar köylerin sakinlerinin hepsi ile yavaş yavaş münasebet tesisine yol açan faaliyet safhasının ilki bu olmalıdır.

Medellin kütüphanesinde, düstur olarak kullanılan söz, Unesco'nun bizzat bu sahada kabul ettiği: "Halk kütüphanesi, halk eğitimi hizmetinde canlı bir kuvvettir" sözüdür. Bu tesislerin eskiden nasıl organize edildiğini hatırlıyalım: Büyük kitapların ve kıymetli neşriyatın doldurduğu raflarla çevrilmiş olarak, kütüphaneci, pek nadir gelen okuyucuların ziyaretlerini sabırla beklerdi. Fakat, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, İsveç, Norveç, Danimarka ve hattâ Lâtin Amerika'nın bazı ücra kasabalarında kazanılmış olan tecrübe çok daha doğru ve daha tesirli bir tarzda kitap koleksiyonlarından istifadenin mümkün olabileceğini gösteriyor. Günümüzde ise, okuyucular serbestçe kitap raflarını tetkik edebiliyorlar, kataloglar müracaatlara kolayca cevap verecek durumdadır, ve kütüphaneci, mesleklerini ilgilendiren mevzularda malûmat edinmek, kültürünü genişletmek veya sadece vakit geçirmek için okumak isteyen okuyuculara tavsiyelerde bulunmaya daima hazırdır.

Medellin kütüphanesi, bu sahada Unesco'nun meşgul olduğu ilk teşekkül değildir. Daha evvel aynı şekilde ehemmiyetli bir kütüphane kurulmuştu: Delhi' (Hindistan) de açılan kılavuz halk kütüphanesi, 3 senede 56.000 cilt kitabı bir araya getirmeye muvaffak oldu; ayda 70.000 okuyucu faydalandı ve bir milyona yakın kitap iaresi yaptı. Halbuki faaliyet gösterdiği saha çalışmalarına pek az elverişli bir bölge idi, zira orada cahiller pek çoktur ve halk pek çok çeşitli dil kullanır.

Bu kütüphane bütün bu güçlüklerle karşı karşıya kalmıştır; müessesenin müdürü hazırladığı bir raporda henüz tamamladığı eserini ve vazifesinin insanî taraflarını anlatmıştır. Kütüphanenin servislerinden üç ayrı sınıf okuyucu istifade etmektedir; bunların arasında büro memurları, öğretim elemanları, işçiler ve talebeler vardır. Taleb edilen eserlere gelince, bunlar her türlü kategoriye dahildirler, fakat, bilhassa edebiyat, felsefe ve din mevzuunda eserlerdir. Kitap, kültür yayma vasıtalarının en tesirlilerinden biri olarak hizmet etmiştir. Denebilir ki Delhi'de elde edilen neticeler çok müsbet olmuştur.

1951 de Saô-Paulo'da, Unesco, Brezilya makamları ve Amerika devletleri teşkilâtının idaresinde açılan konferansa 119 kütüphaneci iştirak etmişti. Bunların 63 ü Brezilyalı, 56 sı da 16 Amerika memleketinden gelmiş temsilcilerdi. Bu mevzuda, esas projelerin meydana getirebileceği faydalar tetkik edildi. Konferansın sonunda yapılan tekliflerden biri de, Lâtin Amerika'da bir kılavuz halk kütüphanesinin kurulması ile ilgili idi. Bu fikir, bilhassa Guatemala, Brezilya ve Colombia'da büyük bir alâka uyandırdı. Organizatörlerinin seçimi Medellin şehrinde yapıldı ve Unesco ile Colombia hükûmeti temsilcileri arasındaki son anlaşma 10 Kasım 1952 de imzalandı.

Medellin, And dağlarının bir kolunun tepelerinin çevirdiği çok güzel bir vâdinin ortasında kurulmuştur. Bu vâdiden geçen gür akar sular onu fevkalâde münbit ve yeşillik bir yer haline getirmiştir. Orkide bahçeleri meşhurdur; çalışkan ve atılgan halkının faaliyetlerine mutedil bir iklim yardım etmektedir. 120.000 den fazla insan geçimlerini endüstri ve altın madeni işletmelerinden temin etmektedirler. Kahve ziraati de aynı derecede mühim bir rol oynamaktadır. Medellin'de her biri bir çok fakülte ihtiva eden beş üniversite vardır. Sosyal muhitte, kütüphane, teşebbüs fikrini kuvvetlendirmek, kültür alanında herkese eşit faydalar sağlamak ve halkın günlük hayatına samimî olarak karışmak için çalışmaktadır.

Halk İstifadesi Müessesesi Olarak Kütüphane

Modern cemiyette, kütüphane bir lüks değil, fakat hayatî bir ihtiyaçtır. Eğer bütün vatandaşların eğitimde aynı haklara sahip oldukları düşünülürse, kütüphaneler hazırlamak lüzumu kendini gösterir. Zira, hiçbir zaman okuma fırsatı bulamayacak olan kimselerin okuma öğrenmeleri mânasız olacaktır. Her ne kadar teknik

ilerleme kitapların çoğalmasını temin etmişse de birçok kimse onları satın alma vasıtalarına sahip değildir. Bir kütüphanenin vazifesini hakkıyla yapabilmesi için çeşitli müsabakalardan, devlet makamlarının yardımlarından, okuyucu kitlesinin en faal âzalarından ve kültürün ilerlemesi ile ilgilenen herkesten faydalanması lâzımdır. Medellin'in örnek kütüphanesi çeşitli kaynaklardan faydalanmak zorundadır. Unesco, Colombia hükûmeti ile akdedilen anlaşma hükümlerine göre her sene yüzbin peso gibi bir tahsisat ödeyecektir. Medellin belediyesi, resmî makamların iştiraki ile Antioquia üniversitesinin temin ettiği bir yeri geçici olarak verdi. Diğer taraftan, "l'Instituto de Crédito Territorial" adındaki teşekkül, şehrin merkezinde, Colombia yolu (Avenida del Estadium) ile Avenida Izquierda del Rio'nun birleştikleri yerde 3500 M² lik bir arsayı bu işle meşgul olan kimselere teslim etmiştir. Burada yükselecek olan binada daha sonra kütüphane yerleşecektir.

Columbia Hükûmeti, vilâyet ve belediye teşkilâtları inşaatın masraflarını üzerlerine almışlardır; plânlar derin etüdlerin mahsulünü ortaya koyacak şekildedirler, mimarlar inşaatın mimarî ve kullanılış bakımından en modern telâkkilere göre olması için çalışmaktadırlar. Unesco hazırlık çalışmalarında lüzumlu teknik yardımı yapmayı üzerine almıştır. Unesco'nun, merkezi Havana'da bulunan batı yarım küresi bürosunun elemanlarından M. Carlos Victor Penna, Medellin'de altı ay kalmış ve orada kütüphanenin müdürü M. Julio Cesar Arroyave C. ile işbirliği yaparak çalışmıştır. Kütüphanenin servislerinin teşkilâtı, personel yetiştirilmesi ve neşriyatın toplanmasına başlanması, bölge ahalisinin incelenmesi ve kaidelerle, idarî malûmat için rehber kitap hazırlanması üzerine görüşülmüştür. 1954 Ekim ayı sonlarında M. Carlos Victor Penna, Medellin'de 7 ay geçirmesi lâzım gelen ve Bahia Blanca' (Arjantin) da "Bernadino Rivadavia" kütüphanesi elemanlarından M. German Garcia ile yer değiştirmiştir.

Diğer taraftan M. Julio César Arroyave C., Unesco'nun tahsis ettiği bir bursla yabancı memleketlerde ve bilhassa Birleşik Amerika'da halk kütüphanelerinin faaliyetlerini tetkik etmek için 6 ay müddetle kasım ayı sonunda buradan ayrılmıştır. Bu tecrübe Medellin'de kurulacak müessesede programın iyi bir şekilde tatbik edilmesini temin bakımından çok faydalı olacaktır. Aynı zamanda mahallî kütüphanelerin ortaya çıkaracakları hususiyetler hakkında da ma-

lûmat edinecektir. Zira bu yerlere, konfor ve lüzumlu teknik tesisleri yalnız kütüphaneci ve mimarın iş birliği verebilir. Aynı şekilde lüzumlu ekibin bir kısmını temin etmek Unesco'ya düşer. Unesco'nun, genel kurul kararıyla bu mevzuda açılan kredilerin ehemmiyetine dayanarak kütüphaneye beş sene müddetle maddi yardıma devam etmesi lâzımdır.

Fakat bir halk kütüphanesinin resmî makamların, vilâyet ve belediye teşkilâtlarının desteklerinden faydalanılması kâfi değildir; muvaffak olması için bölge sakinlerinin doğrudan doğruya yardımına ihtiyacı vardır. Medellin'in endüstriyel ve ticarî teşekkülleri yeni kütüphanenin kuruluşunu kolaylaştırmada müessir bir rol oynamışlardır. "Kılavuz Kütüphane Dostları Cemiyeti" meydana gelmiştir. Bu cemiyeti çeşitli halk sınıflarının temsilcileri meydana getirmiştir. Profesörler, fikir adamları, serbest meslek sahipleri, tacirler, endüstri ile uğraşanlar, işçiler, büro memurları, kütüphaneye devamlı kaynak teminine yarayacak bir hava yaratmak ve onu halk eğitiminde yeri doldurulamıyacak faal bir unsur haline getirmek için çalışmalarını birleştirmişlerdir.

Kütüphanenin, yalnız çalışması mevzuu bahis edilemeyecektir; üniversiteler, okullar, müzeler, ilim cemiyetleri, kültür müesseseleri ile daimî münasebette olacaktır. Antioquia vilâyetinin eğitim sekreteri ile işbirliği yapacaktır. Aynı şekilde kilisenin ileri gelenleri ve bölgenin rahipler sınıfı ile de beraber çalışacaktır. Kütüphanecilerin meslekî yetişmelerini mükemmelleştirmek için Medellin'in diğer kütüphaneleri ve Antioquia kütüphanecileri birliği ile de hususî olarak sıkı ve dostça münasebetleri devam ettirecektir.

Kütüphanenin Yaptığı Hizmetler

Halkın para yardımları ile kurulmuş olan Medellin kütüphanesi müdürlük tarafından konulmuş kaidelere riayet ederek, servislerden istifade etmek isteyen herkese meccanen açıktır. Açılışından buyana pek çok ziyaretçi gelmiştir, okuyucuların sayısı günde 600 ü geçer.

Katalogların teşkili işine 5 nisan 1954 de girişilmiştir; ekim de, yani 6 aydan daha fazla bir zaman sonra 11.000 cilt kitap, 400 plâk, haritalar ve fotoğraflar toplanmış, katalogu yapılmış ve tasnif edilmiştir. Kütüphanede sinema için projeksiyon aletleri ve sesli reproduksiyon malzemesi de bulunur. Hızla ilerliyen gelişmeler, orada mühim kolleksiyonlar toplanacağını gösteriyor. Aynı zamanda

iyi teçhizatlanmış ilâve depolarla, uzak bölgelerin sakinlerine kitap götürecek seyyar bir servis kurulması düşünülüyor.

Ayrıca gruplanmış olan çocuk kitapları, kitap koleksiyonlarının tamamının % 20 ilâ 25 i kadardır. Bu da, çocukların kelime bilgilerini zenginleştirmenin ve ısrarla öğretmenin ehemmiyeti üzerinde durulduğunu gösterir; onlara genç yaşlardan itibaren okuma ve kataloglarda araştırma yapma alışkanlığını kazandırmak için çalışılmaktadır. Aynı şekilde, yarı cahillerin de ihtiyaçları düşünülmüş, onlar için çok ağır olmıyan neşriyattan bir seçme yapılmıştır. Esasen kütüphane, normal olarak bu çeşit bir müesseseye düşen vazifelerin hepsini yerine getirmeye gayret edecektir; bu vazifeleri şöyle sıralayabiliriz:

Orada bakmak veya evde okumak için kitapları iare edecektir. Kendilerine uygun eserleri göstermek ve katalogları kullanmak, raflarda kitapları bulmak bakımından okuyucuya malûmat verilecek ve tavsiyelerde bulunulacaktır.

Kütüphane, bibliyografyalar neşredecektir.

Gençler için, dinleyicinin önceden tespit edilen görevine uygun olarak seçilmiş mevzularda terbiyevî ve kültürel toplantılar yapacaktır.

Dokümanter filimler ve resimler gösterilecektir.

Kitaplar ve bibliyografik meseleler üzerinde sohbetler yapılacaktır.

Konserler, tiyatro seansları, radyo ve televizyon neşriyatı tertiplenecektir.

Çocuklar için bir "hikâye saati" hazırlanacaktır.

Köylerde cehalete karşı koymak için tedbirler alınacak, eğitim, kültür ve sosyal faaliyet merkezlerine, bilhassa organizatörlerine ödünç kitap vermek suretiyle yardım edilecektir.

Sergiler açılacaktır.

Kütüphanenin faaliyetlerinden ve elde edilen neticelerden halkı haberdar etmek için danışma servisi faaliyete geçirilecektir.

Kütüphanenin İdaresi Ve Yönetilmesi

Kütüphane bir yönetim konseyi tarafından idare edilmektedir. Bu konsey, Colombia hükûmetinin, birisi başkanlık vazifelerini ifa eden iki temsilcisi, Unesco'nun, birisi başkan yardımcılığı yapan iki temsilcisi, Antioquia eyaleti makamlarının bir temsilcisi ve vez-

nedarlık vazifesini yapan Medellin sendikasının temsilcisinden meydana gelmiştir.

Kütüphane İdaresi Yönetim Konseyi'ne karşı sorumlu olan M. Julio César Arroyave C., kütüphanenin teknik bakımdan yönetilmesini üzerine almıştır; aynı zamanda, en lüzumlu servislerin iyi çalışmalarını da kontrol etmekle görevlidir. Bu servisler arasında zikredilmesi lâzım gelen servisler şunlardır:

Teknik servisler; kitapları, bibliyografik neşriyatı seçmek, satın almak ve onları faydalı hale getirmek, katalog ve indekslerini meydana getirmekle görevlidir.

Dokümantasyon ve okuyuculara yardım servisi; bibliyografik malzemenin kullanılması, kataloglardan faydalanma ve raflarda kitapları araştırma hakkında lüzumlu bilgiyi verir, okumanın okuyucular için cazip ve faydalı olması için tavsiyelerde bulunur. Bundan başka, okuyucuların arzuları ile ilgili, çeşitli mevzularda seçilmiş bibliyografyalar hazırlar.

İare servisi; evlere ödünç kitap verir ve bu kitapların, önceden tâyin edilen müddet zarfında iade edilmelerinin kontrolünü yapar.

Çocuklara mahsus servis; itinalı bir tezyin ve döşeme ile genç okuyucuları çekecek bir hava yaratmaya çalışır. Vazifesi, kitapların ve bütün hoş giden şeylerin yardımı ile çocuklarda okuma zevkini uyandırmaktır.

Sosyal eğitim servisi; vazifesi, etüd saatleri, yuvarlak masa tarzında toplantılar, genel veya şahsî bir alâka uyandıran her çeşit aktüalite mevzularında konferanslar tertip etmektir. Aynı zamanda, sinema seansları, konserler, tiyatro temsilleri, fotoğraf müsabakaları, radyo dinleme saatleri organize eder ve sergiler açar; kısaca, halkın kültür seviyesini yükseltmeye çalışır.

Çeviren: MUALLÂ YAMAN